

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD12

SEPTEMBER 2011

EKONOMIE

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 15 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord SES vrae soos volg in die ANTWOORDEBOEK:
AFDELING A: VERPLIGTEND.
AFDELING B: Beantwoord enige DRIE van die vyf vrae.
AFDELING C: Beantwoord enige TWEE van die vier vrae.
2. Skryf die vraagnommer boaan elke antwoord neer.
3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
4. Lees die vrae aandagtig deur en begin elke vraag op 'n NUWE bladsy.
5. Laat 2 – 3 reëls tussen onderafdelings van vrae oop.
6. Beantwoord die vrae in volsinne en maak seker dat die formaat, inhoud en konteks van jou antwoorde in ooreenstemming is met die kognitiewe vereistes van die vrae.
7. Skryf netjies en leesbaar.
8. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Antwoorde sal nagesien word in die volgorde wat dit in die ANTWOORDEBOEK verskyn.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1 (LU1 – LU4)**

- 1.1   Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die mees korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A, B of C) langs die ooreenstemmende vraagnommer (1.1.1 – 1.1.12) in die ANTWOORDEBOEK neer.
- 1.1.1   Die interaksie tussen die deelnemers in 'n ekonomie word aangetoon in die ...
- A   sakesiklus.
B   ekonomiese kringloop.
C   vermenigvuldiger. (2)
- 1.1.2   Hierdie siklusse word veroorsaak deur veranderings in netto investerings deur besighede en die regering.
- A   Kuznets siklusse
B   Jugler siklusse
C   Kitchen siklusse (2)
- 1.1.3   Hierdie soort investerings in besighede word gemaak met die doel om beheer te verkry oor die spesifieke besigheid.
- A   Portefeulje investerings
B   Ander investerings
C   Direkte investerings (2)
- 1.1.4   In 'n volmaak mededingende mark word die markprys bepaal deur die ...
- A   verkopers.
B   kopers.
C   markkragte. (2)
- 1.1.5   Koste-voordeel ontleding is 'n metode wat gebruik word om die totale sosiale koste en totale sosiale ..., wat met 'n ekonomiese projek geassosieer word, te bereken en te evalueer.
- A   besteding
B   voordeel
C   verbruik (2)
- 1.1.6   Formele samespanning tussen oligopolieë word na verwys as 'n ...
- A   kartel.
B   oorname.
C   samesmelting. (2)

- 1.1.7 Die beleid wat ingestel is om werkskepping te verhoog, ekonomies groei te bevorder en inkome her te verdeel.
- A Asgisa
  - B GEAR
  - C HOP
- (2)
- 1.1.8 Die doelwit hier is om groter investering in opleiding aan te moedig en om ontwikkeling van nuwe vaardighede te stimuleer.
- A Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatiewe
  - B Industriële Ontwikkelingsones
  - C Vaardigheidsontwikkelings Programme
- (2)
- 1.1.9 Wanneer invoertariere gehief word as 'n persentasie van die waarde van die ingevoerde produk, staan dit bekend as ... tariere.
- A ad valorem
  - B spesifieke
  - C saamgestelde
- (2)
- 1.1.10 Die onaangepaste VPI inflasiekoers staan ook bekend as ... inflasie.
- A kern
  - B VPIX
  - C hooflyn
- (2)
- 1.1.11 Buitelandse toeriste wat na Suid Afrika kom, staan ook bekend as ... toeriste.
- A uitgaande
  - B inkomende
  - C plaaslike
- (2)
- 1.1.12 Direkte of indirekte toedeling van afvalmateriaal in die omgewing.
- A Besoedeling
  - B Verbruik
  - C Bewaring
- (2)
- (12 x 2) (24)

- 1.2 Kies die woord uit die volgende LYS wat die beste by die gegewe stellings pas. Skryf slegs die korrekte woord langs die ooreenstemmende vraagnommer in die ANTWOORDEBOEK neer (1.2.1 – 1.2.5).

Inflasie; Ekonomiese ontwikkeling; Subsidies; VPI; Buitelandse valutamark; PPI; Oligopolie; Geldmark
---

- 1.2.1 Bestaan waar 'n persoon dollars en euros koop.
- 1.2.2 'n Mark situasie waar 'n industrie oorheers word deur 'n klein aantal verskaffers.
- 1.2.3 Dui op 'n toename in die vermoë van die bevolking om meer goedere en dienste te verbruik.
- 1.2.4 Dit bereken koste van produksie.
- 1.2.5 Veroorsaak dat die basiese prys van 'n produk hoër is as die markprys.

(5 x 2) (10)

- 1.3 Kies 'n omskrywing uit KOLOM B wat pas by 'n begrip in KOLOM A. Skryf slegs die korrekte letter (A tot J) langs die ooreenstemmende vraagnommer (1.3.1 – 1.3.8) in die ANTWOORDEBOEK

	A	B
1.3.1	Vermenigvuldiger	A Ongereguleerde mark
1.3.2	Openbare goedere	B Verbied onregverdigde diskriminasie in die werkplek
1.3.3	Volmaakte mededinging	C Gemik om infrastruktuur en investering na benadeelde en onderontwikkelde gebiede te lok
1.3.4	Eksternaliteit	D Klein toename in besteding lei tot groter toename in nasionale inkome
1.3.5	Wet op Gelyke Indiensname	E 'n Plan vir ontwikkelde lande om kweekhuisgasse te verminder
1.3.6	ROI	F Koste of voordele aan derde partye
1.3.7	Toerisme	G Gekenmerk deur nie-uitsluitbaarheid en nie-mededingende verbruik
1.3.8	Kyoto Protokol	H 'n Instelling om mededinging te verhoog
		I Nywerheidsgebiede wat vir spesifieke doel opgerig word
		J 'n Arbeidsintensiewe ekonomiese aktiwiteit

(8 x 2) (16)

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B (BEANTWOORD ENIGE **DRIE** VRAE UIT HIERDIE AFDELING.)**VRAAG 2** (LU1 AS1 – AS4)**(50 PUNTE– 25 MIN)**

2.1 Beantwoord die volgende vrae dienooreenkomstig.

Kies die mees korrekte woord van dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord langs die ooreenstemmende vraagnommer (2.1.1 – 2.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

2.1.1 'n Mark waar verbruikers en produsente langtermyn deposito's en lenings kan maak, word 'n (geldmark/kapitaalmark) genoem.

2.1.2 'Markte is natuurlik stabiel' is 'n (eksogene/endogene) verduideliking.

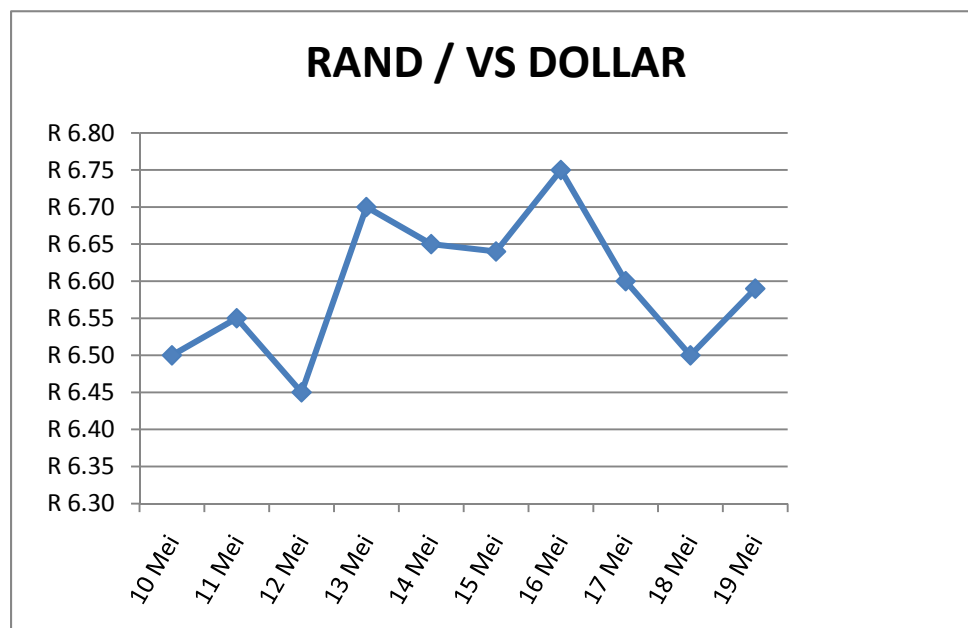
2.1.3 Die proses waardeur die meerderheid aandele van ondernemings in staatsbesit deur die privaatsektor bekom word, word (nasionalisering/ privatisering) genoem.

2.1.4 Wanneer buitelandse investerings gemaak word deur die aankoop van gewone aandele en effekte op die effektebeurs, word dit (direkte/portefeulje) investerings genoem. (4 x 2) (8)

2.2 Noem enige DRIE monetêre beleidsinstrumente. (3 x 2) (6)

2.3 DATA RESPONS

Bestudeer die onderstaande grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

2.3.1 Definieer die begrip 'wisselkoers'. (2)

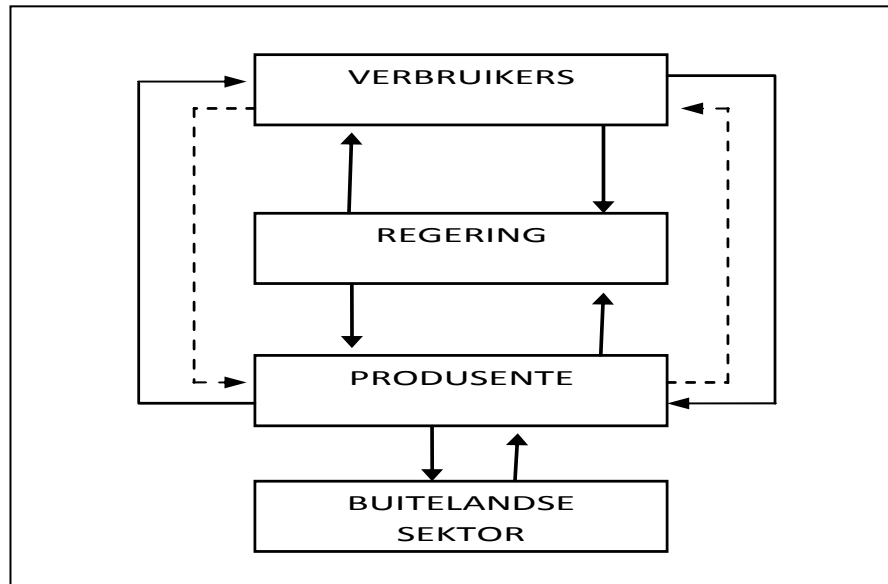
2.3.2 Gee die waarde van die VS Dollar op 18 Mei. (2)

2.3.3 Op watter datum was die Rand op sy beste vlak? (2)

2.3.4 Onderskei tussen 'depresiasie' en 'devaluasie'. (2 x 2) (4)

2.4 DATA RESPONS

Bestudeer die volgende diagram en beantwoord die vrae wat volg.

2.4.1 Noem die TWEE vloei in hierdie kringloop. (4)

2.4.2 Noem die deelnemer wat NIE 'n rol in 'n geslote ekonomie speel NIE. (2)

2.4.3 Definieer die begrip 'lekkasie'. Gee EEN voorbeeld van 'n lekkasie. (4)

2.5 Verduidelik kortliks die begrip 'Mediumtermyn Bestedingsraamwerk'. (4 x 2) (8)

2.6 Bespreek die 'lengte' van 'n sakesiklus. (4 x 2) (8)

[50]

VRAAG 3 (LU2 AS1 – AS3)**(50 PUNTE – 25 MIN)**

3.1 Beantwoord die volgende vrae dienooreenkomstig.

Kies die mees korrekte woord van dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord langs die ooreenstemmende vraagnommer (3.1.1 – 3.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

3.1.1 Die beste voorbeeld vir 'n volmaak mededingende mark in Suid-Afrika is die (JSE/SARB).

3.1.2 In 'n vrye mark ekonomie word (meriete/nie-meriete) goedere oorverbruik.

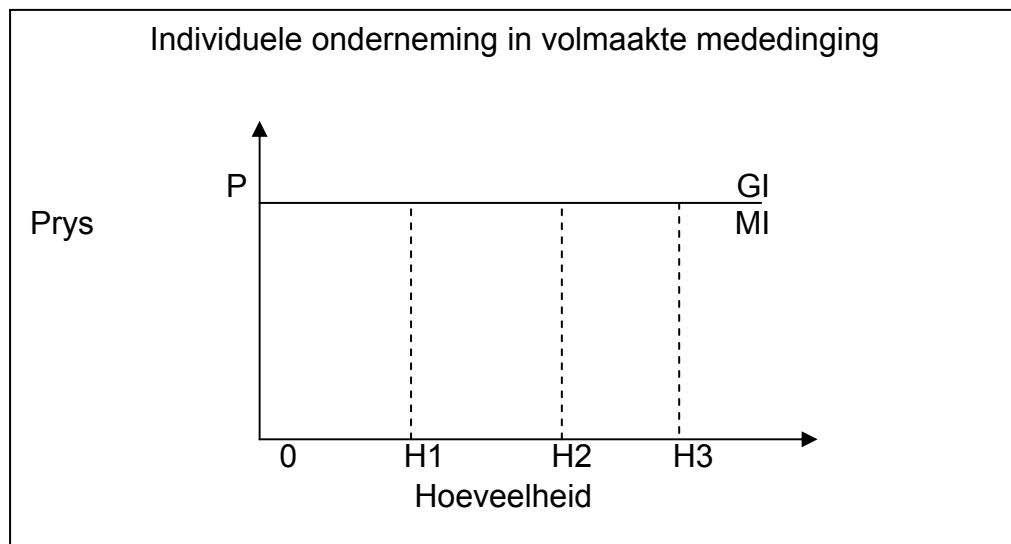
3.1.3 Oor die langtermyn sal 'n monopolie 'n (normale/ekonomiese) wins maak.

3.1.4 Die kostes wat konstant bly ongeag die uitsetvlak word die (vaste/veranderlike) koste genoem. (4 x 2) (8)

3.2 Noem enige DRIE doelwitte van die mededingingsbeleid in Suid-Afrika. (3 x 2) (6)

3.3 DATA RESPONSES

Bestudeer die onderstaande grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

3.3.1 Hoe bepaal besighede die markprys onder volmaakte mededinging? (2)

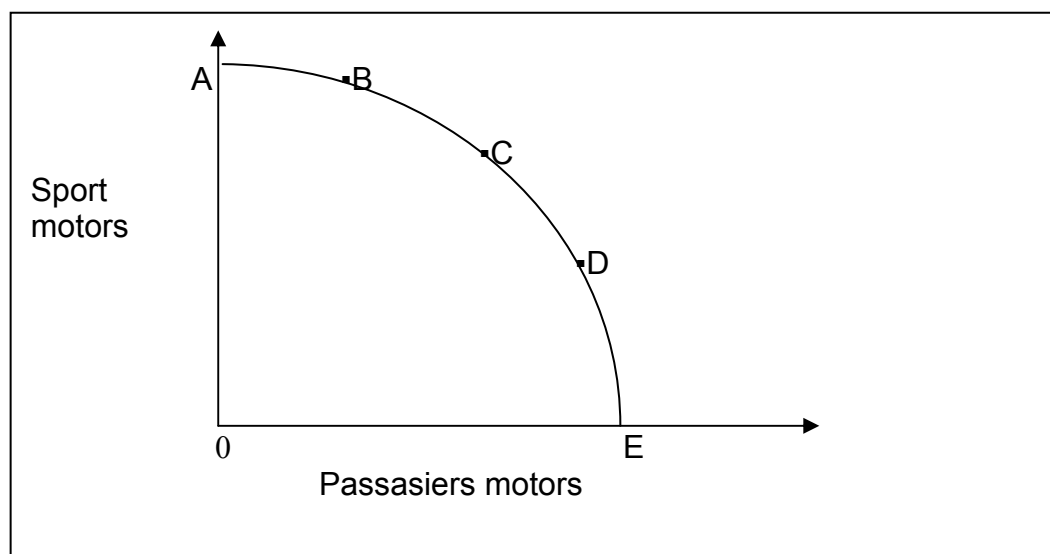
3.3.2 Verduidelik kortliks hoekom 'n individuele besigheid nie die markprys kan beïnvloed nie. (6)

3.3.3 Watter soort wins kan die verkoper onder volmaakte mededinging, oor die langtermyn realiseer? (2)

3.4 DATA RESPONS

Bestudeer die onderstaande grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

- 3.4.1 Benoem bostaande grafiek/kurwe. (2)
- 3.4.2 Onderskei tussen 'produksie-ondoeltreffendheid' en 'allokasie-ondoeltreffendheid'. (6)
- 3.4.3 Hoe kan allokasie ondoeltreffendheid verminder word? (2)
- 3.5 Onderskei kortliks tussen enige TWEE kenmerke van 'n volmaak mededingende mark. (2 x 4) (8)
- 3.6 Bespreek 'langtermyn wins' by monopolistiese mededinging. (2 x 4) (8)
- [50]**

VRAAG 4 (LU3 AS1 – AS4)

(50 PUNTE – 25 MIN)

- 4.1 Beantwoord die volgende vrae dienooreenkomstig.

Kies die mees korrekte woord van dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord langs die ooreenstemmende vraagnommer (4.1.1 – 4.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

- 4.1.1 'n Land se ekonomiese sukses word gemeet aan die vlak waarmee en koers waarteen die (BBP per capita/BBP) toeneem.
- 4.1.2 (NOSe/ROle) is nywerheidsgebiede wat vir 'n spesifieke doel opgerig word en aan nasionale lughawes of hawens grens.
- 4.1.3 Die afwesigheid van handelsbeperkings op handel tussen lande, word na verwys as (vryhandel/beskerming).

- 4.1.4 Die graad van ongelykheid in die verspreiding van inkome word grafies aangetoon deur die (Lorenz/Phillip's) kurwe. (4 x 2) (8)
- 4.2. Noem die DRIE gebruike van per capita inkome syfers. (3 x 2) (6)

4.3 DATA RESPONS

Lees die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

ASGISA

ASGISA is deur verskeie ministers, beamptes en die president en sy adjunk beskryf as 'n nie-omvattende ontwikkelingstrategie, makro ekonomiese beleid of allesinsluitende nywerheidsbeleid. Hulle het verkies om na ASGISA te verwys as 'n beperkte en spesifieke stel inisiatiewe wat sal help om spoedige "gedeelde" groei in Suid-Afrika aan te moedig. Die mees belangrike doelwitte van die beleid is as volg: om werkloosheid en armoede te halveer teen 2014, 'n groeikoers van 6% vir 2010 – 2014 en laastens om gelyke groei te skep. Twee sektore wat geïdentifiseer is vir die onmiddellike implementering van ASGISA se inmenging en inisiatiewe is Toerisme en Besigheid Proses Uitkontraktering. Ander moontlike sektore wat by hierdie projek van ASGISA ingelyf kan word, is bio-brandstowwe, chemiese stowwe, landbou, agri-prosessering, die kreatiewe sektore, metale en metallurgie.

[Vertaal en aangepas van www.thedti.gov.za]

- 4.3.1 Waarvoor staan die akroniem 'ASGISA'? (2)
- 4.3.2 Noem TWEE mees belangrike doelwitte van ASGISA, soos na verwys in die uittreksel. (4)
- 4.3.3 Noem TWEE hoof sektore wat geïdentifiseer is vir ASGISA inmenging. (4)

4.4 DATA RESPONS

Bestudeer die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

VERSTEDELIKING

Verstedeliking is 'n integrale deel van ekonomiese ontwikkeling in 'n land. In enige ontwikkelingsproses groei stedelike gebiede gewoonlik vinniger en is dit 'n normale kenmerk van ekonomiese ontwikkeling. Werkers word gelok uit stadiggroeiende plattelandse gebiede na vinniggroeiende stedelike gebiede omdat daar meer werkseleenthede, hoër lone en ander vooruitsigte van 'n beter lewe in die stad is.

[Aangepas uit *Ekonomie UGO vir VOO*]

- 4.4.1 Definieer die begrip 'verstedeliking'. (3)
- 4.4.2 Noem enige TWEE oorsake van verstedeliking waarna in die uittreksel verwys word. (2 x 2) (4)
- 4.4.3 Watter soort aanwyser is verstedeliking? (3)
- 4.5 Bespreek enige TWEE Suid-Afrikaanse benaderings om besigheidsdoeltreffendheid te verbeter. (2 x 4) (8)
- 4.6 Onderskei kortliks tussen TWEE voordele van invoervervanging. (2 x 4) (8)
- [50]**

VRAAG 5 (LU4 AS1 – 3)**(50 PUNTE – 25 MIN)**

- 5.1 Beantwoord die volgende vrae dienooreenkomstig.

Kies die mees korrekte woord van dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord langs die ooreenstemmende vraagnommer (5.1.1 – 5.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

- 5.1.1 'n Baie hoë inflasiekoers van 50% of meer word na verwys as (stagflasie/hiperinflasie).
- 5.1.2 Toeriste wat van een plek na 'n ander, binne die grense van 'n land, reis word na verwys as (plaaslike/internasionale) toeriste.
- 5.1.3 Die naam van die globale plan van aksie vir volhoubare ontwikkeling, soos ooreengekom by die 'Wêreldberaad', is (Agenda 21/Resolusie 228).
- 5.1.4 Die voorspelde toename in die temperatuur van die atmosfeer as gevolg van die toenemende ophoping van koolstofdiksied in die atmosfeer, word (globalisasie/aardverwarming) genoem. (4 x 2) (8)
- 5.2 Noem enige DRIE redes vir die groei in toerisme. (3 x 2) (6)

5.3 DATA RESPONS

Lees die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

SLEUTEL INFLASIESYFERS SOOS IN JANUARIE 2011

Die hooflyn VPI jaarlikse inflasiekoers (vir alle stedelike gebiede) was 3,7% in Januarie 2011. Hierdie koers was 0,2 van 'n persentasiepunt hoër as die ooreenstemmende jaarlikse koers van 3,5% in Desember 2010. Pryse het gemiddeld toegeneem met 0,4% tussen Desember 2010 en Januarie 2011.

Die provinsies met 'n jaarlikse inflasiekoers laer of gelyk aan die hooflyninflasie was Gauteng (3,7%), Noord Wes (3,6%), Limpopo (3,6%), Wes-Kaap (3,5%), Mpumalanga (3,4%) en KwaZulu-Natal (2,9%). Die provinsies met 'n jaarlikse inflasiekoers hoër as die hooflyninflasie was Vrystaat (4,6%), Oos-Kaap (4,3%) en Noord-Kaap (3,8%).

[Aangepas van *www.Statssa.gov.za*]

5.3.1 Definieer die begrip 'Verbruikersprysindeks'. (2)

5.3.2 Noem enige EEN van die provinsies wat 'n hoër inflasiekoers as hooflyninflasie het. (2)

5.3.3 Onderskei tussen 'Kerninflasie' en 'VPIX-inflasie'. (6)

5.4 DATA RESPONS

Lees die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

BESKERMING ENBEWARING

Sommige hulpbronne is nie net nie-hernubaar nie, maar sou dit verlore gaan, is dit onvervangbaar. Byvoorbeeld, 'n ekologiese stelsel, 'n bewaringsgebied en inheemse woud, 'n vleiland, 'n riviermond ekosisteem, diere spesies, voëls, insekte en blomme op die rand van uitwissing. As dit eers verdwyn, is dit vir altyd verlore. Dit vereis nie net bewaring nie, maar vereis beskerming.

[Aangepas uit *Geniet Ekonomie*]

5.4.1 Onderskei tussen 'beskerming' en 'bewaring'. (4)

5.4.2 Noem enige EEN van die hulpbronne, volgens die uittreksel, wat onvervangbaar is. (2)

5.4.3 Noem enige TWEE regeringsbeleide wat aangewend word ter beskerming van omgewingsbates. (4)

5.5 Verduidelik kortliks hoe Inheemse Kennis Stelsels (IKS) toerisme in Suid-Afrika sal aanmoedig. (4 x 2) (8)

- 5.6 Bespreek enige TWEE openbare sektor maatreëls wat omgewingsvolhoubaarheid sal verseker. (4 x 2)

(8)
[50]

VRAAG 6 (LU1 en LU2)

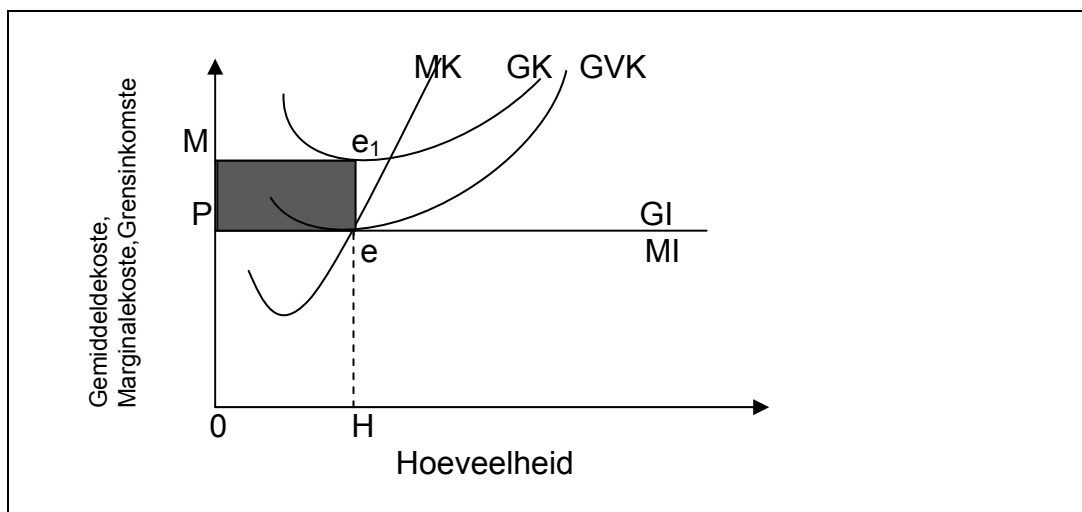
(50 PUNTE – 25 MIN)

- 6.1 Beantwoord die volgende vrae dienooreenkomstig.

Kies die mees korrekte woord van dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord langs die ooreenstemmende vraagnommer (6.1.1 – 6.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

- 6.1.1 Suid-Afrika volg 'n (swewende/vaste) wisselkoersstelsel.
- 6.1.2 'n Ander begrip vir prys is waarde in (gebruik/ruil).
- 6.1.3 Die minimum verdienste wat benodig word om te voorkom dat 'n entrepreneur die mark verlaat, staan bekend as (normale/ekonomiese) wins.
- 6.1.4 Hoë oprigtingskoste kan 'n moontlike rede vir die bestaan van (volmaakte/onvolmaakte) markte wees. (4 x 2) (8)
- 6.2 Noem enige DRIE fases/stadiums in 'n sakesiklus. (3 x 2) (6)
- 6.3 **DATA RESPONS**

Bestudeer die volgende grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

- 6.3.1 Wat word deur die skadu-gedeelte voorgestel? (2)
- 6.3.2 Verduidelik kortliks die rede vir jou antwoord in VRAAG 6.3.1. (4)
- 6.3.3 Wat is die ewewigspunt vir die besigheid in die bostaande grafiek? Gee 'n rede vir jou antwoord. (4)

6.4 DATA RESPONS

Bestudeer die onderstaande beeld en beantwoord die vrae wat volg.

- 6.4.1 Noem enige TWEE kenmerke van openbare goedere. (2 x 2) (4)
- 6.4.2 Onderskei tussen 'gemeenskapsgoedere' en 'kollektiewe goedere'. (4)
- 6.4.3 Openbare goedere word gratis deur die regering voorsien. Gee EEN rede hiervoor. (2)
- 6.5 Verduidelik 'spesialisasie' en 'massaproduksie' as gevolg van internasionale handel, kortliks. (2 x 4) (8)
- 6.6 Bespreek enige TWEE kenmerke van 'fiskale beleid'. (2 x 4) (8)

[50]

AFDELING C (BEANTWOORD ENIGE TWEE VRAE UIT HIERDIE AFDELING.)

Opsteltipe vrae:

- Behoort uit 'n inleiding, inhoud en slot te bestaan.
- 5 punte al toegeken word vir die inleiding en die slot.
- Addisionele 5 punte sal toegeken word aan die interpretasie van die onderwerp.
- 'n Maksimum van 40 punte sal toegeken word aan die inhoud.

VRAAG 7 (LU1 AS3)**OPSTELTIPE VRAAG**

“Gemeenskappe wat betoog oor die gebrek aan dienslewering is deesdae 'n alledaagse gesig in Suid-Afrika.”

Ontleed die probleme van openbare sektor voorsiening in Suid-Afrika krities.

[50]

VRAAG 8 (LU2 AS3)**OPSTELTIPE VRAAG**

Bespreek in detail, die kenmerke van 'n monopolie as 'n markstruktuur en toon die korttermyn ewewig van 'n monopolis met behulp van 'n grafiek aan.

[50]

VRAAG 9 (LU3 AS4)**OPSTELTIPE VRAAG**

“Sosiale aanwysers word somtyds ontwikkelingsaanwysers of menslike ontwikkelingsaanwysers genoem.”

Skryf 'n gedetailleerde opstel oor sosiale aanwysers.

[50]

VRAAG 10 (LU4 AS1)**OPSTELTIPE VRAAG**

“Alhoewel die oorlog teen inflasie baie moeilik is, moet die regering dit ten spyte daarvan, onder beheer hou.”

Bespreek in detail monetêre, fiskale en ander beleide wat aangewend word om inflasie te bekamp.

[50]

TOTAAL AFDELING C: 100

GROOTTOTAAL: 300